

Авіаційна психологія

Авіаційна психологія — галузь психологічної науки, яка вивчає закономірності діяльності авіаційних фахівців. Авіаційну психологію використовують під час створення й експлуатації авіаційної техніки.

У ширшому розумінні авіаційна психологія досліджує застосування психологічних принципів і методів до конкретних ситуацій і проблем **авіації**. Є тенденція розширення рамок предмету авіаційної психології від процесів професійної діяльності до цілісного вивчення явищ життя людини як суб'єкту діяльності.

Однією зі складових авіаційної психології є авіаційна інженерна психологія, в рамках якої вивчаються процеси та засоби інформаційної взаємодії людини та авіаційних технічних систем. Увага авіаційної психології спрямовується також на процес діяльності людини в умовах професійних ризиків, підвищеної відповідальності та несприятливих фізичних чинників польоту. Важливим завданням авіаційної психології є аналіз психологічних причин авіаційних подій (інцидентів, аварій та катастроф).

Практичне застосування можливостей психології в авіації бере початок з часів **Першої світової війни**, коли з метою оцінки професійної психологічної придатності почали вивчати швидкість реакції льотчиків на зорові, слухові й тактильні подразники (Ж. Камю, А. Неппер, 1916, Франція, та ін.). Наприкінці 20 ст., в умовах поширення засобів автоматизації та загальної тенденції до зростання обсягів пізнавально-перцептивних завдань і багатозадачності, збільшувалась увага до показників технічної кмітливості пілотів та їхніх особистісних якостей.

На початок 21 ст. зусилля дослідників у галузі авіаційної психології сконцентрувалися на вивченні психологічних закономірностей льотної роботи та управління повітряним рухом у взаємодії з засобами автоматизації з елементами **штучного інтелекту** (системами інтелектуальної підтримки) з використанням новітніх засобів відображення інформації та її візуалізації, адаптивних людино-машинних інтерфейсів і систем управління робочим навантаженням на людину. Досліджувалися пов'язані з цими інноваціями зміни умов і структури діяльності авіаційних фахівців, на основі чого відбувалася подальша трансформація підходів до оцінки їхньої професійної психологічної придатності та системи професійної підготовки.

Окрема перспективна ділянка авіаційної психології припадає на проблематику експлуатації **безпілотних авіаційних систем**.

Авіаційна психологія тісно пов'язана з **авіаційною медициною**, **психофізіологією**, **психологією праці**, когнітивною психологією, інженерною психологією, екстремальною психологією, **психологією особистості**, соціальною психологією, а також елементами теорії систем, теорії автоматичного регулювання, **кібернетики** тощо.

Література

1. Гератеволь З. Психология человека в самолёте. 1956.
2. Платонов К. Психология лётного труда. 1960.
3. Милерян Е.А., Психологический отбор летчиков. Киев, 1966.
4. Алякринский Б. С. Основы авиационной психологии. 1985.
5. Jensen R. S. Aviation Psychology. 1989.
6. Пономаренко В.А. Страна Авиация — черное и белое. 1995.
7. Billings C. E. Aviation Automation: the Search for a Human-Centered Approach. New York, 1997.
8. Скрипец А. В. Основы авіаційної інженерної психології. Київ, 2002.
9. Tsang P. S., Vidulich M. A. Principles and Practice of Aviation Psychology. New York, 2003.
10. Goeters K.-M. Aviation Psychology: Practice and Research. Aldershot, 2004.
11. Martinussen M., Hunter D. R. Aviation Psychology and Human Factors. Florida, 2010.